

USNESENÍ

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Marie Žiškové a soudců JUDr. Lenky Kaniové, JUDr. Zdeňka Kühna, Mgr. Daniely Zemanové a Mgr. Radovana Havelce v právní věci žalobce: **N. K.**, proti žalovanému: **Ministerstvo vnitra** se sídlem Nad Štolou 3, Praha 7, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 23. 1. 2008, č. j. 56 Az 127/2007 - 49,

t a k t o :

- I. Kasační stížnost **se odmítá**.
- II. Žádný z účastníků **nemá** právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.

O d ů v o d n ě n í :

Žalobce (dále též „stěžovatel“) podal dne 4. 7. 2007 u Krajského soudu v Brně žalobu proti rozhodnutí žalovaného ze dne 20. 6. 2007, č. j. OAM-1-423/VL-10-P13-2007. Stěžovatel nesouhlasil s projednáním věci soudem bez ústního jednání a požádal o ustanovení tlumočníka pro ústní jednání. Krajský soud usnesením ze dne 18. 12. 2007, č. j. 56 Az 127/2007 - 37, ustanovil tlumočnicí z jazyka ruského paní PhDr. H. U. a zároveň ji předvolal k tlumočnickému úkonu při jednání soudu. Stěžovatel vznesl dne 28. 12. 2007 námitku podjatosti vůči soudem ustanovené tlumočnici. Krajský soud v Brně rozhodl usnesením ze dne 23. 1. 2008, č. j. 56 Az 127/2007 - 49, že tlumočnice PhDr. H. U. není vyloučena z provádění tlumočnických úkonů v této věci. Stěžovatel napadl dne 4. 2. 2008 toto usnesení v souladu s poučením soudu kasační stížností, neboť se domnívá, že usnesení soudu je nepřezkoumatelné pro nedostatek důvodů. Zároveň požádal o ustanovení právního zástupce.

Nejvyšší správní soud se nejprve zabýval otázkou splnění podmínek řízení, v tomto případě zejména přípustností kasační stížnosti proti usnesení soudu, jímž bylo rozhodnuto o námitce podjatosti stěžovatele směřované vůči soudem ustanovené tlumočnici.

Dle § 102 s. ř. s. je kasační stížnost přípustná proti každému pravomocnému rozhodnutí krajského soudu ve správním soudnictví, jímž se účastník řízení, z něhož toto rozhodnutí vzešlo, nebo osoba zúčastněná na řízení domáhá zrušení soudního rozhodnutí. Kasační stížnost je však s ohledem na § 104 odst. 3 písm. b) s. ř. s. nepřípustná, směřuje-li proti rozhodnutí, jímž se pouze upravuje vedení řízení.

Nejvyšší správní soud se ve své rozhodovací praxi opakovaně zabýval otázkou rozhodnutí, kterými se upravuje vedení řízení. V rozsudku ze dne 31. 8. 2005, č. j. 7 As 43/2005 - 61 (dostupný na www.nssoud.cz), dospěl zdejší soud k závěru, že rozhodnutí soudu o tom, že určitá osoba není osobou zúčastněnou na řízení, není rozhodnutím dle § 104 odst. 3 písm. b) s. ř. s. Soud především uvedl, že rozhodnutí soudu o tom, zda je subjekt osobou zúčastněnou na řízení, představuje velmi podstatný zásah do práv tohoto subjektu. V důsledku tohoto rozhodnutí mu může být odepřena možnost předkládat písemná vyjádření, nahlížet do spisu, být vyrozuměn o nařízeném jednání, žádat o udělení slova při jednání a v neposlední řadě právo na doručení rozhodnutí; dochází tak k odepření ochrany práv v řízení. Nejvyšší správní soud odmítl též argumentaci, že osoba, které nebylo přiznáno postavení osoby zúčastněné na řízení, může pro tento důvod napadnout konečné rozhodnutí ve věci kasační stížností. Soud poukázal zejména na to, že takové osobě není konečné rozhodnutí ve věci doručováno, neví, kdy uplyne lhůta pro podání kasační stížnosti. Jako podpůrný argument použil soud též zásadu procesní ekonomie, z jejíhož pohledu je hospodárnější, pokud se takto zásadní otázka vyřeší konečným způsobem před projednáním věci samé na úrovni krajského soudu.

Dalším případem, v němž se Nejvyšší správní soud vyslovil k institutu rozhodnutí dle § 104 odst. 3 písm. b) s. ř. s., byl rozsudek ze dne 30. 9. 2003, č. j. 1 Azs 5/2003 - 61 (přístupný na www.nssoud.cz), v němž se zabýval povahou usnesení soudu o zamítnutí návrhu účastníka řízení na ustanovení právního zástupce. Nejvyšší správní soud dospěl k závěru, že rozhodnutí, kterým byla zamítnuta žádost účastníka na ustanovení právního zástupce, není rozhodnutím upravujícím vedení řízení. Je jím totiž dotčeno významné procesní právo účastníka řízení být v soudním řízení zastoupen, které je projevem ústavně zakotveného práva na právní pomoc v soudním řízení (čl. 37 odst. 2 Listiny základních práv a svobod).

Právo na tlumočníka je v případě osob neovládajících český jazyk taktéž ústavně zaručeným právem (čl. 37 odst. 4 Listiny) a jedním z prvků práva na spravedlivý proces. V tomto směru krajský soud nikterak nepochybil, neboť tlumočníka na stěžovatelovu žádost ustanovil usnesením ze dne 18. 12. 2007. Proti rozhodnutí soudu, kterým by tento odmítl tlumočníka ustanovit, by byla nepochybně kasační stížnost s ohledem na dosavadní argumentační linii zdejšího soudu přípustná. Rozhodnutí soudu o námitce podjatosti má však jinou povahu.

Předně nutno uvést, že § 8 s. ř. s. stanoví důvody pro vyloučení soudců a dalších osob z projednávání věci. Soudce je vyloučen tehdy, pokud s ohledem na jeho poměr k věci, k účastníkům a zástupcům je důvod pochybovat o jeho nepodjatosti. Soudce je vyloučen též tehdy, pokud se podílel na projednávání věci na úrovni správních orgánů nebo v předchozím soudním řízení. Důvodem pro vyloučení naopak není soudcův procesní postup v dané věci nebo rozhodování v jiných věcech. O podjatosti soudců rozhoduje předseda soudu; je-li toho názoru, že důvody podjatosti soudce nejsou dány, rozhoduje Nejvyšší správní soud. Tlumočník je vyloučen z tlumočnických úkonů pro důvody obdobné důvodům pro vyloučení soudce. U tlumočnicků se tak zpravidla bude jednat o takový vztah k věci, k účastníkům či jejich zástupcům, který by zpochybňoval jejich nepodjatost. Tlumočník je především s ohledem na § 8 odst. 4 s. ř. s., stejně jako § 11 odst. 2 zákona č. 36/1967 Sb., o znalcích a tlumočnících, povinen oznámit předsedovi

senátu, že jsou dány důvody jeho podjatosti, a to neprodleně po jejich zjištění. Rozhodnutí o vyloučení přísluší senátu.

Vedle této povinnosti tížící soudce stejně jako tlumočnicka existuje též právo účastníků řízení a osob zúčastněných na řízení namítnout podjatost soudce a dalších osob účastnících se řízení, mezi nimi i tlumočnicka (§ 8 odst. 5 s. ř. s.). O vyloučení soudce rozhoduje Nejvyšší správní soud (tedy nadřízený soud), o vyloučení tlumočnicka senát, který věc projednává.

Otázka podjatosti je nepochybně jedním z klíčových bodů práva na spravedlivý proces. Největší dopad na zákonnost řízení může mít podjatost soudců, neboť ti vedou řízení v mezích vytýčených jeho účastníky a přijímají rozhodnutí ve věci samé i rozhodnutí procesní povahy. Za účelem co největšího posílení záruk byl zaveden do soudního řádu správního takový mechanismus, dle něhož rozhoduje o vyloučení soudců předseda krajského soudu, zpravidla však Nejvyšší správní soud jako nadřízený soud (viz výše). Jedná se o specifický mechanismus rozhodování Nejvyššího správního soudu, který nijak nesouvisí s řízením o kasační stížnosti a nemá ostatně ani povahu opravného prostředku (srov. k tomu přiměřeně argumentace obsažená v usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. 9. 2001, sp. zn. 29 Odo 628/2001, dle něhož rozhodnutí nadřízeného soudu o podjatosti soudce není rozhodnutím odvolacího soudu, a dovolání proti němu tak není přípustné).

Zvláštní povaha rozhodování o námitce podjatosti Nejvyšším správním soudem vyplývá ze samotné skutečnosti, že nedochází k přezkumu žádného předchozího rozhodnutí ve věci podjatosti soudce, protože takové rozhodnutí krajský soud vydat nemůže pro nedostatek věcné příslušnosti (výjimkou je opatření předsedy krajského soudu dle § 8 odst. 3 věty druhé s. ř. s.). Také formální a obsahové náležitosti námítky podjatosti, které jsou stanoveny v § 8 odst. 5 ve spojení s § 37 odst. 3 s. ř. s., se liší od náležitostí kasační stížnosti. Nejvyšší správní soud proto ve svém usnesení ze dne 15. 9. 2004, č. j. Nao 23/2004 - 55 (přístupné na www.nssoud.cz), uvedl, že proti rozhodnutí o námitce podjatosti není kasační stížnost přípustná.

V případě podjatosti jiných osob, jako v tomto případě tlumočnice, je rozhodování svěřeno do rukou senátu, který věc projednává (§ 8 odst. 5 s. ř. s.). Je to především z důvodu, že senát dohlíží nad zákonností soudního řízení a zajišťuje řádný průběh ústního jednání. Pokud by dospěl v průběhu řízení k závěru, že tlumočnick neplní řádně své povinnosti, může zrušit jeho ustanovení jako tlumočnicka v dané věci. Rozhodování o námitce podjatosti tlumočnicka nepředstavuje bezprostřední zásah do práv a povinností účastníka řízení. Nutno souhlasit s právním názorem vyjádřeným v napadeném usnesení, podle něhož zda důkazy předložené účastníky budou či nebudou provedeny, rozhoduje soud a svůj postup musí odůvodnit; v průběhu jednání se tlumočnice řídí pokyny soudu. Jak vyplývá z výše uvedeného, má rozhodování o vyloučení pro podjatost specifickou povahu a v případě rozhodování o vyloučení tlumočnicka se jedná o rozhodnutí, kterým se upravuje vedení řízení; kasační stížnost je proti němu s ohledem na § 104 odst. 3 písm. b) s. ř. s. nepřípustná.

Jelikož je soudní řád správní vystavěn obdobným způsobem jako občanský soudní řád, o čemž svědčí subsidiární použití občanského soudního řádu dle § 64 s. ř. s., není nepatřičné poukázat na úpravu rozhodování o vyloučení tlumočnicka v občanském soudním řízení. Dle § 17 o. s. ř. rozhoduje o vyloučení tlumočnicka předseda senátu a proti jeho usnesení není opravný prostředek přípustný.

Jestliže by se soud dostatečně nezabýval námitkou podjatosti tlumočnicka vznesenou účastníkem řízení či osobou zúčastněnou na řízení, resp. by o ní rozhodl nezákonným způsobem, zatížil by tak soudní řízení vadou, která by mohla mít za následek nezákonné rozhodnutí o věci samé. Nejvyšší správní soud by pak byl oprávněn přezkoumat posouzení otázky podjatosti tlumočnicka ze strany soudu v rámci řízení o kasační stížnosti proti rozhodnutí ve věci samé. V tomto případě se nejedná o rozhodování o účastenství určité osoby v soudním řízení (jako v rozsudku NSS ze dne 31. 8. 2005, č. j. 7 As 43/2005 - 63), rozhodnutí ve věci samé bude účastníkovi doručeno a tento bude seznámen se skutečností, kdy uplyne lhůta pro podání kasační stížnosti. Tento postup není ani v rozporu se zásadou hospodárnosti řízení, ba naopak samostatný přezkum usnesení o nevyhloučení tlumočnicka se může jevit jako nevhodný, neboť by neúměrně prodlužoval délku řízení před soudem prvního stupně a mohl by sloužit jako prostředek procesních obstrukcí.

Na výše uvedeném závěru nic nemění ani okolnost, že dle poučení uvedeného v napadeném usnesení je kasační stížnost přípustná. Nejvyšší správní soud již judikoval, že „*nesprávné poučení soudu prvního stupně o tom, že kasační stížnost je přípustná, přípustnost kasační stížnosti nezakládá*“ (viz rozsudek NSS ze dne 25. 11. 2004, č. j. 3 Ads 37/2004 - 36, dostupný na www.nssoud.cz).

S ohledem na shora uvedené Nejvyšší správní soud kasační stížnost dle § 46 odst. 1 písm. d) s. ř. s. ve spojení s § 120 s. ř. s. odmítl. Za této procesní situace, kdy kasační stížnost nemůže být pro svoji nepřípustnost projednána, se Nejvyšší správní soud z důvodu nadbytečnosti již samostatně nezabýval návrhem na ustanovení advokáta. Ani zastoupení stěžovatele advokátem by totiž na závěru soudu o nepřípustnosti kasační stížnosti nemohlo nic změnit.

Výrok o náhradě nákladů řízení se opírá o § 60 odst. 3 ve spojení s § 120 s. ř. s., podle nichž žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení, pokud byla kasační stížnost odmítnuta.

P o u č e n í : Proti tomuto rozhodnutí **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 28. května 2008

JUDr. Marie
Žižková
předsedkyně

senátu